

foto: Jeroen Oostendorp

Nieuwe energie voor het klimaat

Werkprogramma schoon en zuinig: kapstok voor biomassabeleid

Het kabinet heeft ambitieuze plannen. Allereerst omdat ze nodig zijn uit oogpunt van klimaat- en energiebeleid. Daarnaast omdat ze de Nederlandse kenniseconomie en energie-industrie kunnen helpen een Europese, en op sommige gebieden ook mondiale koploper te worden. Dit kabinet wil dan ook forse en concrete stappen zetten. Die stappen, de maatregelen en de beleidsinstrumenten om ze gerealiseerd te krijgen, worden in het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' uitgewerkt en toegelicht. Dat zal ook effect hebben voor bos, natuur en landschap. Kyoto, Bali en de Europese duurzame-energiedoelstelling staan daarvoor borg.

— Kees Boon, voorzitter AVIH

◀ Top- en takhout inzamelen met een compactor op de forwarder die de biomassa tot efficiënte belading bijeen-drukt. Verkleinen gebeurt dan aan de bosweg.

Het werkprogramma Schoon en Zuinig beschrijft een samenhangend pakket aan maatregelen die al op korte termijn genomen kunnen worden, en die een enorme versnelling van het klimaat- en energiebeleid betekenen. Meters maken dus. Alles uit de kast, in samenspraak en samenwerking met de belangrijkste maatschappelijke en economische actoren. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor het innovatieve midden- en kleinbedrijf als drijvende kracht achter de veranderingen.

Meters maken

De doelen komen in zicht door de maatregelen in drie 'golven' in te zetten. De eerste golf is 'meters maken'. Dat gebeurt via het hele pakket aan maatregelen dat nu al 'op de plank ligt'. Ze komen van de plank. Ze zullen worden ingezet via afspraken met de sectoren en met behulp van de kant-en-klare beleidsinstrumenten die de overheid nu al in portefeuille heeft. Er kunnen niet-technologische belemmeringen zijn, die de overheid dan zal helpen opruimen.

De tweede golf heet 'meters voorbereiden'. Dat houdt in: versneld werken aan opties die over enkele jaren voluit kunnen worden ingezet, maar die nog enige ontwikkel- en aanlooptijd nodig hebben. Dit is het geval in de demonstratiefase en bij innovaties die versneld moeten worden. In een aantal gevallen kan het ook nodig zijn hiervoor specifieke beleidsinstrumenten te ontwikkelen, bestaande instrumenten aan te passen en/of barrières te slechten.

De derde golf is 'verdergaande innovaties'. Dat gebeurt door het uitvoeren van een innovatieagenda voor de middellange en de lange termijn, onder meer via het versterkt doorzetten van de Energietransitie als permanente bron van innovaties uit de samenleving. Die zijn nodig om ook na deze kabinets-

periode de vaart erin te kunnen blijven houden.

De eerste golf kan en zal direct in gang worden gezet. Tegelijkertijd wordt begonnen met het voorbereiden van de tweede en de derde golf. De figuur laat zien hoe de drie golven samenhangen en elkaar versterken.

Biomassa

In het werkprogramma 'Nieuwe energie voor het klimaat: Schoon en Zuinig' zet het kabinet in op 20 % duurzame energie in 2020. Een belangrijk deel hiervan zal uit biomassa moeten komen. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is één van de ministeries die gaat bijdragen aan deze doelstelling. De ambitie is om 200 PJ te realiseren uit biomassa in 2020. Om dit te realiseren zullen alle beschikbare binnenlandse biomassastromen moeten worden ingezet. Ook uit bos, natuur en landschap. Het ministerie van LNV heeft daarom een traject ingezet dat bestaat uit drie fasen, waarbij zij energie-adviesbureau Ecofys heeft gevraagd om de eerste twee fasen van het traject te begeleiden. De eerste fase is een inventarisatie van het biomassapotentieel uit bos, landschap en resthout (rapportage medio januari 2008). Fase 2 omvat een beschrijving van de voorwaarden om het potentieel daadwerkelijk te kunnen inzetten voor bio-energie (rapportage medio 2008). Fase 3 tenslotte behelst de realisatie (door marktpartijen) – doorlopend vanaf nu.

Het hoofddoel van het LNV-traject is het realiseren van de maximale, duurzame inzet van Nederlandse biomassa uit bos, natuur en landschap en resthout voor duurzame energietoepassingen. Het subdoel van fase 1 is inzicht in de beschikbare hoeveelheid binnenlandse houtige biomassa voor duurzame energie in overeenstemming over de inzet hiervan met de betrokken stakeholders. In deze fase worden de volgende binnenlandse bronnen van houtige biomassa geïnventariseerd:

1. bos,
2. landschappelijke beplantingen,
3. residuen uit houtverwerkende en papierindustrie (afkortstukken, schors, slib),
4. gebruikt hout (bouw- en sloopafval).

Doel is om een door alle betrokken partijen gedragen beeld te krijgen van deze potentie. Bij deze betrokken partijen moet gedacht worden aan de beheerders van bos, natuur en landschap, aan de (verwerkende) industrie, de overheden, de energiepartijen en andere betrokken belangenorganisaties. Het Bosschap heeft daarbij een belangrijke rol als vertegenwoordiger van de terreineigenaren.

In de tweede fase staat centraal het op de rij krijgen van wat er nu nodig is om deze potentie aan groene biomassa daadwerkelijk in de markt te krijgen (het zal immers niet vanzelf gaan, anders gebeurde het al wel): voorlichting, financiële/fiscale stimulansen en wet- en regelgeving (ook het wegnemen van belemmeringen). Het kan natuurlijk ook een combinatie van

Optie voor eerste dunningen?
Multi stam harvester kop.

Bouw- en sloopaafval: een belangrijke grondstof voor de platenindustrie maar ook voor duurzame energie. CO₂ is in dit materiaal het langst opgeslagen.

al deze mogelijkheden zijn.

Van de Subsidieregeling Duurzame Energie wordt een belangrijke stimulans verwacht die de vraag naar biomassa zal vergroten door investeringen in nieuwe verwerkingscapaciteit. Dat kan zowel groot- als kleinschalig zijn.

What's new?

Dat hout brandt en dus energie levert is al sinds Adam en Eva al bekend. Het woord biomassa heeft tien jaar geleden al bekendheid gekregen in de Nederlandse bos en houtsector. Duurzame energie uit hout is dan ook al een bekend fenomeen. Maar bekend fenomeen is niet genoeg. Er zal heel veel meer moeten gebeuren om in 2020 de doelstelling te halen. Om nog maar niet te spreken over de periode daarna Bovendien is de mondiale vraag naar energie door ontwikkeling van onder meer China en India zó groot dat het noodzakelijk is om andere energiebronnen dan olie en steenkool aan te boren. Nieuw is de urgentie, de trendbreuk, de extra nadruk die er komt te liggen op bevordering van de inzet van biomassa.

Wat betekent dat?

Kort en goed betekent dit: een grotere benutting van wat er aan biomassa wordt geproduceerd in bos, natuur en landschap. Zeker op de korte termijn zal het accent op hout liggen. Later mogelijk ook meer op andere biomassastromen als riet, gras en heide. De beleidsvraag naar houtige biomassa is zó groot dat nu al te voorzien is dat er een groot tekort gaat ontstaan op de houtmarkt. Papier- en platenindustrie maken zich in alle lidstaten zorgen over de concurrerende vraag op hun grondstoffenmarkt. Er zitten zeker ook risico's van concurrentievervalsing door subsidies, maar ook risico's van de CO₂-opslag in houten producten. Voor dat aspect is het beter dat hout éérst wordt gebruikt voor kranten, planken en platen en pas als het niet meer herbruikbaar is om te zetten in energie.

De kansen zijn er ook. Voor de boseigenaar is eigenlijk elke vraag naar hout een goeie vraag. Bij goed beheer ontstaan er waarschijnlijk meer mogelijkheden om materiaal dat niet afzetbaar was nu wel te valoriseren. Vandaag nog door rechtstreekse omzetting door verbranding en vergassing en op termijn ook als grondstof voor biofuels. Dat laatste is allemaal nog in onderzoek, maar er wordt hard aan technologieontwikkeling gewerkt.

Er liggen grote uitdagingen in het verschieft om het te brengen tot nieuw evenwicht in bos, natuur en landschap. Actief beheer van bos, natuur en landschap in een vitaal platteland kan meer materiaal leveren dan nu het geval is en daarmee een grotere bijdrage aan de CO₂-doelstelling leveren. Het permanent zoeken naar de juiste balans tussen allerlei belangen vormt toch al de vaste uitdaging, die er nu een extra element bij krijgt. ♦